

**KONAKTAŞ, Saliha Büşra (2018). *Şairane Hayatlar*.
İstanbul: İzdiham Yayınları. 152 s.**

Hatice AKTAŞ*

“Her Şiirin Bir Hikâyesi Vardır”

Şairler hakkında bugüne kadar pek çok biyografi çalışması yapılmıştır. Saliha Büşra Konaktaş'ın kaleme aldığı *Şairane Hayatlar* da bir biyografi çalışması olup şairlerin hayatlarını onlara en yakın kişilerin cümlelerine yer vererek anlatmaktadır. Yazar ele aldığı her sanatçıyı bir deneme tazeliğiyle işlemesi ve konuya estetik bir boyut kazandırmasıyla benzer çalışmalardan ayrılmaktadır. 12.5x19.5 cm boyutlarına ve 152 sayfalık bir hacme sahip olan eser, 2018 yılında İzdiham Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Kitabın kapağında, içerisinde bahsedilen sekiz şairin resmi yer almaktadır. Eserin adı, eser hakkındaki ilk intiba kaynağıdır; eserde şaire yakışır, şiir gibi hayatlar sunulmaktadır.

Eser hakkında merakımızı uyandıracak ve biraz daha bilgi sahibi olmamıza yarayacak olan kısım Konaktaş'ın daha

ilk sayfalarda yazdığı biyografisinde yer almaktadır. Saliha Büşra Konaktaş kendini “Orhan Veli kadar garip, Cahit Sıtkı kadar yalnız, Ali Akbaş kadar hüznü ve Cahit Zarifoğlu kadar aciz biri.” şeklinde şairane bir biçimde anlatmıştır. Bu biyografinin ardından Ali Akbaş'ın “Takdim” (s. 9-11) bölümü ile karşılaşırız. Bu bölümde Akbaş, şairlerin iki satırlık bir şiiri yazmasının güçlüğü ve onu yayımlamak için ne zorluklar, nasıl çileler çektiğini gözler önüne serer. Yazarların bu kitapta bahsi geçen şiirlerinin arkasında nasıl dramatik hayatlar yattığını bizlere bir nebze de olsun gösterir.

* Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.
e-posta: haticeaktas521q@gmail.com

“Takdim” bölümünün ardından ilk şair, “Bir Garip Adam” yani Orhan Veli Kanık olur. “Bir Garip Adam” toplam üç bölümden oluşuyor. Bölümleri Orhan Veli’nin sevgilisi Nahit Hanım’ın kendinden okuruz. İlk olarak Orhan Veli ile nasıl tanıştıklarından bahseder. Daha sonra hepimizin belki de ezbere bildiği o meşhur şiirinin hikâyesini anlatır. “*Umutsuz bir şekilde kitabevinden ayrıldıktan sonra bir ses duydum: Nahit... Nahit... O ses tanıdık. Heyecanla arkamı döndüğümde söylemek istediği bir şey olduğunu ama söyleyemediğini sezdim. “Kalemimiz var mı?” dedi. Çantamdan kalemi çıkarıp ona uzattım, birkaç adım ötede bir yaprak koparıp üzerine bir şey yazdı.*” Yaprakta yazan şey, birçok şeyi anlattığı o meşhur “Anlatamıyorum” adlı şiiri idi. “Ağlasam sesimi duyar mısınız/ Mırsalarım da/ Dokuna bilir misiniz/ Gözyaşlarıma ellerinizle/ Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel/ Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu/ Bu derde düşmeden önce/ Bir yer var biliyorum/ Her şeyi söylemek mümkün/ Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum/ Anlatamıyorum.” Her ne kadar anlatamıyorum dese de Nahit Hanım’a aşkını bu şiirle anlatmıştır. İkinci bölümde Orhan Veli, Nahit Hanım’ın kıskançlıklarından bunalmış, ona serzenişte bulunmuştur. Tabii bir şair kendini en güzel şiirle ifade ettiği için bu sitemlerin sonunda şarkılara söz olan o şiiri yazmıştır. “Kim söylemiş beni/ Süheyla’ya vurulmuşum diye/ Kim görmüş, ama kim/ Eleni’yi öptüğümü...” Bu şiirle ona her şeyin “dedikodu” olduğunu ima etmiştir. Son bölümde eskisi gibi mektup yazmayan Orhan Veli’nin Nahit Hanım’a neler hissettirdiğini okuruz. Nahit Hanım, Orhan Veli’den bihaber iken bir gün Orhan Veli’nin Ankara’da bir belediye çukuruna düştüğünü ve İstanbul’a döndüğünde acil hastaneye kaldırıldığını öğrenmiştir. Nahit Hanım’a Orhan Veli’den geriye cebindeki yirmi sekiz kuruş, bir şiir ve bir mektup kalmıştır. “Aşk Resmi Geçidi”, Orhan Veli Kanık’ın tamamlayamadığı şiiridir:

Hiçbirine bağlanmadım
Ona bağlandığım kadar
Sade kadın değil, insan
Ne kibarlık budalası
Ne malda mülkte gözü var
Hür olsak der
Eşik olsak der
İnsanları sevmesini bilir
Yaşamayı sevdiği kadar

Ne Nahit Hanım ne de bizler, “Orhan Veli bu şiiri niçin yazdı, kime yazdı?” sorusunun cevabını bilemeyecek, hikâyesini öğrenemeyeceğiz.

İkinci şairimiz melankolik bir yapıya sahip olan Cahit Zarifoğlu’dur. Onu muhterem eşi Berat Hanım anlatmaktadır. Konaktaş, Zarifoğlu’nu “Beyaz Bir Sayfa” adlı bölümde okuyucuya sunmuştur. Zarifoğlu’nun şiirlerinde ve düz yazılarında madde-ruh çatışması, “Batı diktasına karşı Doğu protestosu” temaları hâkimdir. Hatta Zarifoğlu bu konu hakkında “Yaşamak” adlı eserinde Sanat

nedir? diye sorduğunda kendine verdiği cevap şu olmuştur: Sanat şeriat noktasından geçebiliyorsa sanattır demiştir. Dünyada yaşanan katliamlara sessiz kalmak ona göre vicdansızlıktır. “Ümmeti gözetmen gerekli” der ve yazar. Berat Hanım, Zarifoğlu’nu böyle anlatır. Onun melankolik bir yapısı vardı. Zarifoğlu, ölmeden önce öldüğünü haykırır bu şiirinde:

Bana bu gece ölümüm gösterildi
Büyük ak saçlı başım
Dolunay gibi kaydı iki taşın arasında
Dört kutsal kelime duydum
Acz
Nasip
Rahmet
Ölüm
...
Gidiyoruz azar azar

Berat Hanım, Zarifoğlu’nun ömrünün son demlerindeki ruh halini şöyle anlatır: “O gün ilk defa gece yarısı daktilonun sesinin duyduğuma sevindim. Yazdığına göre nefes almaya başlamıştı. Birkaç saat de olsa uyumasını söyledim. O da ‘Şimdi geç kaldığım telaşıyla ruhen çırpınıyorum. Her secdenin ele geçmez bir fırsat olduğunu anlıyor ve secdede olmalarımın ah-vahı ile anıyorum. Utanç içerisindeyim.’ dedi.”

O şiirinde bütün insanlığın aczini yazmıştır:

Seçkin bir kimse değilim
İsmimim baş harfleri acz tutuyor
Bağışlanmanı dilerim

O gün gökyüzünde bir yıldız kaydı.

“Kırlarda çiçekler onsuz açacaktı.”

“Yeşil Mürekkepli Mektuplar” adlı bölümde yazar, Sabahattin Ali’den bahsetmiştir. Onu belki de en iyi tanıyanlardan biri olan sevdiği kadın Ayşe anlatmıştır. Sanatçılar eserlerinin doğuşundaki mahremiyeti, gizliliği anlatmak istemezler. İşte Sabahattin Ali’nin yazdığı yeşil mürekkepli mektuplar bu mahrem alana ışık tutuyor. Kısacık ömrünü hapse sığdırmış usta şair, yazar olan Sabahattin Ali’yi ne zaman susturmak isteseler hapse tıkmışlardır. Ömrünü dört duvar arasında geçirse de o, bir şeyler yapmaktan vazgeçmemiştir. Nitekim ünlü romanı *Kuyucaklı Yusuf*’u hapse mahkûm olduğunda yazmıştır. Sabahattin Ali Sinop Cezaevi’ndeki koğuşunda bütün haksızlıklara rağmen “Aldırma Gönül” adlı şiirini kaleme almıştır:

Başın öne eğilmesin
Aldırma gönül aldırma
Ağladığın duyulmasın
Aldırma gönül aldırma

O, belki koğuştta yerleri temizliyor, yemek pişiriyor, hatta çamaşır yıkıyordu.
Belki bunları yaparken

Dışarda deli dalgalar
Gelir duvarları yalar
Seni bu sesler oyalar
Aldırma gönül aldırma

mısraları aklından geçiyordu. O, dışarda da içerde de yaşadığı hiçbir şeye aldırmadan şiirlerini tamamlıyordu. Bizdeki yeri, *Kuyucaklı Yusuf* isimli romanında dediği gibi, “*Varlığı büyük boşlukları dolduracak mahiyette bir şey değildi; fakat yokluğu müthişti.*”

Dördüncü yazarımız “Şiir ve Silah” adlı bölümde anlatılmaktadır. Saliha Büşra Konaktaş diğer bölümlerin aksine bu bölümde kendinin de bizzat tanıdığı yazar olan Ali Akbaş’ı yazmıştır. Ona göre yazarın; Mevlana’yı hatırlatan hayatı, Yunus Emre’yi hatırlatan dili, La Fontaine’i hatırlatan masalları ve Fuzuli’yi, Ahmet Haşim’i hatırlatan şiirleri vardır. Akbaş, ömrünü bir kelimenin yanına en çok hangi kelimenin yakışacağını aramakla geçiriyor; o kelimeleri bulunca da “Şiir Oluyor” diyor:

Leyla’nın başına örttüğü tül kadar ince
Dolunay bir buluta bürününce
Şiir oluyor
...
Apansız bir yıldız düşüyor göğümüzden
İçimize köz düşüyor
Şiir oluyor

“Divan’da Bir Sihirbaz”, toplam iki alt bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde usta şair Yahya Kemal anlatılmaktadır. Birinci bölümü Beyatlı’nın gizli aşk yaşadığı, birçok şiirinde de bahsettiği “ela gözlüsü” Celile Hanım’la birbirlerine yazdıkları mektuplardan okuruz. Yahya Kemal bir öğrencisinin annesi ile aşk yaşar ve gizli gizli buluşurlar, ona birçok şiir yazar. Celile Hanım’ı herkesten saklıyor; bu durum Celile Hanım’ın somurtmasına sebep oluyordur. Yahya Kemal, Celile Hanım’ın yüzünde güllerin açmasını istediği için şu şiiri yazmıştır:

Ah o akşam o trenden gülüşün

O gülüşün kalbime aksettiği an
Duymadım ilk ateşin düştüğünü
Şevka benzer bir ışık zannettim

Her şey böyle güzel giderken bir gün Yahya Kemal'in paltosunun cebine öğrencisi bir not bırakmıştı: “*Hocam olarak girdiğiniz bu eve, babam olarak giremezsiniz.*” Bu kısacık not, birçok şeyin bitmesine neden olmuştur. Artık Celile Hanım ile Yahya Kemal ayrılmıştır. Sonra tekrar bir araya gelseler de Beyatlı dile düşmüş bir kadınla evlenemeyeceğini söyleyerek bu aşka nokta koymuştur. İkinci bölümde daha çok Celile Hanım'ın Yahya Kemal'den sonra neler yaşadığını okuruz. O, artık Beyatlı'nın “*ela gözlü Celile'si*” değil “*Kör Celile'si*” olmuştur. Evet, Celile Hanım gözlerini kaybetmiştir. Celile Hanım yıllar sonra bir mektup alır; mektup Yahya Kemal'dendir. Mektupta meşhur “Sessiz Gemi” şiiri yer almaktadır:

Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol

Celile Hanım, yıllar sonra İstanbul'a dönmeye karar vermiştir. Oğlu Nazım Hikmet dünya görüşü nedeniyle tutuklanmıştır. O da Galata Köprüsü'nde açlık grevine katılmak ister. Tabii o gün Yahya Kemal de oradadır. Yahya Kemal, usulca Celile Hanım'ın yanından çekip gider.

“Mısrada Aşk” adlı bölümde İkinci Yeni şairlerinden biri olan Edip Cansever anlatılır. Edebiyatımızın önemli kadın yazarlarından Tomris Uyar, onu çok güzel anlatır. Bir gün beraber deniz kenarında bir balıkçıya gider, orada uzun uzun konuşurlar. Tomris Uyar, Cansever'e nasıl bir insan olduğunu sorduğunda o da hayat hikâyesini anlatmaya başlamıştır. Ama Uyar'ın almak istediği cevap bu değildir. Bunun üzerine Edip Cansever uzun uzun denize bakar. Ardından ayağa kalkıp cebini yoklar. Bir anahtarla birkaç kuruş bozuk para çıkarır. Anahtarları masanın üzerine koyar, biraz ötede duran çiçekçiye gidip çiçek alır. Çiçekleri masadaki kâsenin içine koyup birkaç dakika süren sessizliğin ardından şu mısraları söyler:

Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kâseye çiçekleri koydu
...
Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
Adam masaya
Aklında olup bitenleri koydu

Ne yapmak istiyordu hayatta
İşte onu koydu
Kimi seviyordu, kimi sevmiyordu
Adam masaya onları da koydu

Onun şiirleri insanın yüreğinde iz bırakan dokunuşlara sahiptir. Kendi mısralarının arasına gizlenen bu adamın geniş bir çınar ağacı gibi kelimeleri vardır. İşte o önemli şiirlerinden biri olan “Masada Masaymış Ha” şiirinin hikâyesi bu şekildedir:

“Dost Yüzlü Aynalar” adlı bölümde Cahit Sıtkı Tarancı anlatılır. Bu bölümü, Tarancı sanki, askerlik döneminde tanıştığı ve çocukluk günlerinde büyükannesinden dinlediği masalları anımsatan Abbas adlı kişiye anlatır gibi yazmıştır. Tarancı hayatını hep gelgitler ile yaşamış, bu da şiirlerine fazlasıyla yansımıştır. Ömrünün yarısında içine ölüm ıstırabı dolmuştur. Önceleri ev bark, çoluk çocuk diyen şair, tam hayatının aşkını bulmuşken her şeye “Paydos” demiştir:

Paydos bundan böyle çılgınlıklara
Sert konuşmaya başladı aynalar
Yetişir koştum aşkın peşi sıra
Bitirdi beni bu içki, bu kumar

Dünyanın faniliğini, aşkın “nefis” değil “nefes” olduğunu yaşı otuz beşi geçince anlamıştır elbet:

Gökyüzünün başka rengi de varmış
Geç fark ettim taşın sert olduğunu
Su insanı boğar ateş yakarmış
Her doğan günün bir dert olduğu
İnsan bu yaşa gelince anlarmış

Kitabın son bölümünün adı, “Hilal’in Gölgesinde”dir. Bu bölümün şairi, yedisinden yetmişine kadar herkesin bildiği İstiklal Marşı’mızın sahibi Mehmet Akif Ersoy’dur. Akif’i en iyi anlatacak olan kişi, onun en yakın dostu olan Mithat Cemal Kuntay’dır. Kuntay başlarda Akif’i tanımadan önce ona karşı ne kadar önyargılı olduğunu beyan eder ve onu tanıdıkça ne kadar yanıldığını açıkça dile getirir. Akif hakkında bu güne değin pek çek şey yazılıp çizilmiştir; ama onu bütün samimiyetiyle, bütün çıplaklığıyla gözler önüne seren Kuntay’dır. Onun bütün amacı eğitim-öğretim kurumlarında öğrencilere neler kazandırırım, halkı nasıl aydınlatırım düşüncesidir. Hayatı adeta çalışkanlık, vatan sevgisi, aile sevgisi, hoşgörü, namus, şeref ve doğru olmak üzere kurulmuştur. Millî Mücadele Dönemi onu hiç korkutmuyordur. Kuntay’a şunu der: “Üç altın kuralımız; sabır, azim ve cesaret oldukça eyvallah... Karanlık ve umutsuzluk bataklığıdır. Bizim bataklıkla işimiz yok!” Ardından;

“Atiyi karanlık görerek azmi bırakmak

Alçak bir ölüm varsa, eminim budur ancak”

Bir gün Akif’in evine gittiğinde Kuntay biraz oturduktan sonra “*Gel şöyle biraz hayal kuralım.*” demiş. Ardından Akif şöyle cevap vermiş:

Hayır, benim hayal ile yok alışverişim

İnan ki; her ne demişsem görüp de söylemişim

Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek

Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek

Akif için şiir yazmak bir kıvılcıma bakar. Necid’den Anadolu’ya dönerlerken yolda aldığı Çanakkale Zaferi’nin sevinciyle

Asım’ın nesli diyordum ya nesilmiş gerçek

İşte çiğnetmedi namusunu çiğnetmeyecek

Mısralarını vatanı uğruna canlarını feda eden Mehmetçik için söylemiştir. Yine bu vatan, bu toprak için İstiklal Marşı’mızı yazmış ve bunun karşılığında tek kuruş para almamıştır.

Akif hasta olduğunu söylediğinde Kuntay, hüngür hüngür omuzlarında ağlamıştır. Cenazesinde karşılaştığı vefasızlığı görünce yine aynı duygularla gözyaşlarını dökmüştür. Asım’ın nesli diyordu ya... İşte o nesil Akif’in Türk bayrağına sarılı tabutunu İstiklal Marşı okuyarak Edirne Kapı Şehitliği’ne götürmüştür.

Sonuç olarak bu çalışma, şairlerin hayat hikâyelerini okumaktan sıkılan ya da onları anlamakta zorlananlar için gerçekten faydalanabilecekleri bir kitaptır. Sanatçılar eserlerini oluştururken bir gizlilik, bir mahremiyet içinde yazarlar; o yüzden bizler işin metafizik boyutunu bilemiyoruz. Ama bu kitap sayesinde onların gizli dünyasına küçük bir pencere aralıyor, onları biraz daha yakından tanıyoruz.